

Halmi Tamás

Az egypartú folyó

108 koan

*„Erről ismeri meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretni fogjátok.”
János 13:35*

*„Ha a szavaim igazak,
akkor te teszed igazzá őket.”
Mooji*

Az alábbi koansorozat e keleti műfaj eredetéhez téríti vissza figyelmünket. Kolostori történeteket olvasunk, melyekben a tanítványok kérdeznek, a mester (aki maga is tanítvány) válaszol. Vagy hallgat. Vagy visszakérdez. Hol szóval, hol csönddel találva meg a módját, hogy rábeszélje a világot a Jóra – avagy, legalább, az olvasót a derűre.

1. A híd és a folyó

– Hol a híd? – kérdezte egy tanítvány, mikor a folyópartra értek.
– Elvitte a folyó – felelt a mester.
A tanítvány ekkor megvilágosodott.

2. A legügyesebb úszó

– Melyikötök úszik legügyesebben? – kérdezte a mester.
Az egyik tanítvány jelentkezett.
A mester elé tett egy pohár vizet.
– Lássuk! – mondta halkan.
A tanítvány ekkor megvilágosodott.

3. Egy fa tetején

A mester egy fa tetején ült.
– Mire akarsz tanítani ezzel? – kérdezte egy tanítvány.
A mester válasz helyett elrepült.
A fa ekkor megvilágosodott.

4. Az Egek Minden Bölcsessége

- Milyen teával várjam vendégeinket? – kérdezte az ügyeletes tanítvány.
- A mester az Egek Minden Bölcsességéből merített választ.
- Nem tudom – mondta, és megvilágosodott.

5. A néma kórus

- Mint egy néma kórus... – mondta egy tanítvány az erdőre.
- A mester elmosolyodott.
- A fülünk néma hozzá.

6. Az egypartú folyó

- A tanítványok kérték, mesélje el az egypartú folyó legendáját.
- A vak vándornak minden folyó egypartú – mondta a mester.
- A megvilágosodottnak is – tette hozzá később.

7. Vízből

- A tanítványok kérték, meséljen a folyóról, melynek vízből van a túlsó partja is.
- Nem láttatok még végtelent? – csodálkozott a mester.

8. A tenger tizenkét tanítványa

- Mikor a kolostorban vendégeskedett a tenger tizenkét tanítványa, teáscsészéjükbe a mester földet szórt, és magot vetett.

9. Angyalének

- Mikor a mester angyalokról énekelt, magukra ismertek a madarak.

10. Árral szemben

- Mikor a mester futni hagyott egy fülön csípett tolvajt, a tanítványok megrökönyödtek.
- Az árral szemben úszó folyó is a vízistenek oltalma alatt áll – magyarázta tettét.
- Az éhes tolvajnak is megvannak a maga istenei – tette hozzá később.

11. Az élet értelme

- Vajon mi az élet értelme? – sóhajtott föl egy tanítvány.
- Az életnek számtalan értelme van – mondta a mester. – És mindegyik a szeretet.

12. Többet nem beszéltek

- Láttátok ma már a mestert? – kérdezte az egyik tanítvány.
 - Én tegnap se láttam – mondta egy másik.
 - Én sose láttam – szólt a harmadik.
- Többet nem beszéltek a mesterről.

13. Napi mantra

- Ma melyik mantrát zsolozsmázzuk? – kérdezték a tanítványok.
- *She's got the blues...* – fogott a szent énekbe a mester.

14. A fuldokló folyó

- Most képzelj el egy fuldokló folyót – szólt a mester.
- Nem megy – esett kétségbe a tanítvány.
- Nagyon jó – bólogatott a mester. – Akkor már semmi akadály, hogy ússz és lélegezz.

15. Az idegen mester

Idegen mester érkezett a kolostorba.

Csodálkozott, amikor látta, hogy a szentély közepén pingpongasztal áll.

Megrökönyödött, amikor látta, hogy a tanítványok meditáció idején madzsongoznak.

Elhűlt, amikor látta, hogy a szerzetesek közül többen családotul laknak a rendházban.

– Hát erre tanít a mesteretek? – csattant föl.

– Nem. Erre az egek tanítanak – hajoltak meg a tanítványok. – A mesterünktől a megvilágosodás üdvét tanultuk el. Hogy halljuk az egek szavát.

16. Napi fejedelem

Mikor a fejedelem a kolostorba látogatott, a mester illendően köszöntötte.

– Nézd el nekem – köhintett az uralkodó –, de nem emlékszem rád.

– Mert én a *mai* mester vagyok – mosolygott a bölcs. – Tegnap még tanítvány voltam, a napi sorshúzás forgandó misztériuma emelt ki társaim közül. Holnap új tanítónk lesz, és aztán megint.

Az uralkodó egy pillanatra szeretett volna napi fejedelem lenni. Aztán megvilágosodott.

17. A tanítványok között

A tanítás ideje jött el, de a mester a tanítványok között foglalt helyet.

– Kitől tanulunk így? – kérdezte az egyik szerzetes.

– Kérdezni tőled – szólt a mester. – Válaszra pedig csak bolyongó szellemeknek van szükségük.

18. A pipa tanítása

A mester kétségbeesett: eltűnt a pipája.

– Szegény pipa... – merengett egy tanítvány. – Ó milyen kétségbeesve kereshet téged!
A mester ekkor megvilágosodott.

19. Alany és tárgy

– Mikor nincs kit szeretnem: démonná félem magam – vallotta be a mester. – Szerencsére a szeretetnek nem kell *kit* – tette hozzá később.

20. Lépcsőn járó madár

– Míg meg nem világosodik, lépcsőn járó madár az ember – tanította a mester.
– És utána? – lelkesedtek a tanítványok.
– Lépcsőn járó madár, aki megvilágosodott.

21. Határok

– Hol vannak határaink? – kérdezték a tanítványok.
– A lehetetlen olyan lehetőség, mely kéreti magát – mondta a mester.

22. Reinkarnáció

– Mester, mi a reinkarnáció titka? – kérdezte egy tanítvány.
– *Ezt már kérdezted* – mondta a mester. – És mindaddig kérdezni fogod, míg el nem hagyod a kérdéseket. *Ez* a reinkarnáció titka.

23. Két út

– Két út van – tanította a mester. – A félelemé és a szereteté. De egyazon ösvényen vezetnek, s csak elméd tehet különbséget köztük.
– És csupán szíved láthatja be, hogy csak egy út van – tette hozzá később.

24. Aki fél

– Aki fél szeretni, előbb-utóbb azon kapja magát, hogy szeret félni – intette a mester a tanítványokat.

25. A császár ágyasai

– Vendégségbe hívtam a császár ágyasait – közölte a mester.

A tanítványok fölzúdultak.

– Nemet mondtak.

A moraj elült.

– Addig erősködtem, míg kötélnek álltak.

Újabb fölháborodás.

– De a császár eltiltotta őket tőlünk.

Tanácsstalan csend.

– Így aztán én tettem látogatást náluk.

Riadt kíváncsiság

– Együtt mondtuk el a Harmadik Ősz Imáját. – A mester a távolba révedt. – Ők még most is mondják.

A tanítványok szégyenükben boldoggá világosodtak.

26. Az egy titka

– Mi a kettő titka? – kérdezte egy tanítvány.

– Az egy – felelt a mester.

– És a háromé?

– Az egy.

– És az egyé?

A mester ekkor megvilágosodott.

27. Ünnepek

A kolostorban minden évben megtartották a tündérek és sárkányok ünnepét.

És minden hónapban megtartották a nevető hold ünnepét.

És minden szerdán megtartották a teafűárus lány érkezésének ünnepét.

28. A korholás lehetőségei

– Milyen tökéletes hiba! – dicsérte meg a mester a tanítvány tusrajzán a pacát.

29. A szeretet igaza

– Pfúj – méltatlankodott egy tanítvány, mikor csókolódzó férfiakat látott. –

Természetellenes csúfság, amit művelnek!

– Számukra ez a természetes – mondta a mester. – Szeretik egymást. És a szeretetnek *mindig* igaza van.

A tanítvány szégyenében meghatódott. S attól fogva gyönyörűnek látta a falu meleg párjait.

30. A szavak hatalma

– Beteg lett. Kórházba került – mesélte egy tanítvány a testvéréről.

– Nem beteg: gyógyuló. És nem kórházba: gyógyhelyre – igazította ki a valóságot a mester.

31. Minden irányban

– Megcsalta feleségét. Hűtlenségével szégyent hozott az én fejemre is! – mesélte egy tanítvány a rokonáról.

– Nem hűtlenség: minden irányban kiterjesztett szeretet. A csi sem személyválogató, miért szűkölködne a szív? – merengett a mester, aki szeretett provokálni és megbocsátani (és szeretni).

32. A fügefa

Aznapra a mester nem jelölt ki előimádkozót. A tanítványok tanácstalanul tekingettek egymásra. Ekkor egy fügefa zsoltározni kezdett.

33. A lehunyt szem

A mester lehunyta szemét.

És a lehunyt szem kinyitotta a mestert.

34. Az alma

– Köszönöm – mondta a mester, mielőtt beleharapott az almába.

– Köszönöm – mondta, miután lenyelte a falatot.

– Mit kell megköszönnünk almaevés közben? – tudakolta egy kíváncsi tanítvány.

– Istennek az almát. És az almának Istent.

35. Ki énekel?

– Van, amit csak csukott szemmel hallunk – mondta a mester. – Mégsem tudjuk, ki énekel a hegyek mélyén.

36. A fehér jogar

Mikor imádságot költött, a mester kezében fehér jogar volt a toll.

Azzal uralkodott rajta a vers.

37. A felejtés művészete

Azt beszéltek róla, hogy addig gyakorolta a felejtés művészetét, míg beleismerte magát Istenbe.

38. Egymás

– Mester... – kezdte a tanítvány
– Nem – mondta az szelíden. – Egymás tanítványai vagyunk.
A tanítvány csak másnap jött rá, hogy ez azt is jelenti: egymás mesterei vagyunk.
És csak évek múltán, hogy azt is: *egymás vagyunk*.

39. Az asztal

A mester elgondolkodva nézte az asztalt.
Az asztal nem gondolkodott, és nem nézett semmit.
Ezt szerette volna eltanulni tőle.

40. A zen íjász

Mint a zen íjász, aki csukott szemmel is célba talál: a mester csukott szemmel is olvasott Isten gondolataiban.

41. Barátok

A mester sokat hivatkozott Konfuciuszra. Szobájában egy Buddha-szobrocskát tartott. És szerette Jézust, amiért szeretetet hozott a világba. De amikor megkérdezték tőle, tanítóinak vagy isteneinek tekinti-e őket, elnevette magát:
– Ők mindannyiunk *barátai*.

42. A semmi titka

– Mindig minden van – mondta a mester, ha a semmi titkáról kérdezték.

43. Az angyal látogatása

Egyszer egy angyal látogatott a kolostorba. A tanítványok teával kínálták, de ő beérte a csésze szépségével. Azzal oltotta szomját.

44. Dimenziók

„Vajon hány dimenziós egy angyal?“, tűnődött egy tanítvány.
„Vajon hány angyalnyi egy dimenzió?“, tűnődött a mester.

45. Hírek

Ha kíváncsi volt a legfrissebb hírekre, a mester a Védákat olvasta.

46. Összefüggések

– A kecses táncosnak éneke is karcsú – mondta a mester, ha az összefüggésekről kérdezték.

47. Alázat

– Minél mélyebbre hajolsz, annál magasabbra építed a mennyezetet – mondta a mester, ha az alázatról kérdezték.

48. Boldogtalanság

– Fejtelenség a szívben – mondta a mester, ha a boldogtalanságról kérdezték.

49. Korlátok

A tanítvány kérdezett valamit, de a mester nem tudta a választ. Az angyalhoz fordult, aki elmosolyodott.

– A választ nem lelő kérdésekben Isten különös örömmel gyönyörködik.

– Hogyhogy? – kérdezte a tanítvány.

– Hogyhogy? – pontosította a kérdést a mester.

Az angyal tetőtől talpig mosollyá vált.

– A válasszal nem korlátozott kérdés szabad, mint a halállal nem korlátozott élet – mondta szelíden.

50. A gondolkodásról

– Ne gondolkodj – mondta a mester.

– Akkor ostoba maradok! – riadt meg a tanítvány.

– Ne gondolkodj: csak hagyd, hogy a gondolat az elmédbe kerüljön – fejezte be a mester.

51. Az írnok első leckéje

– Hogy jókedvre derüljön, köszöntsétek verssel a papírt. Ez az írnok első leckéje – tanította a mester.

52. Szeretők Városa

– Szerzetesek! – szólt a mester. – Megtaníthatom nektek az ösvényt a Szeretők Városába. De a térképet, mely a visszautat mutatja, nektek magatoknak kell megrajzolnotok – vagy elrejtetenek.

53. Az elengedés törvénye

– Engedd el – mondta a mester egy szomorú tanítványnak.

- Engedd el – mondta egy dühösnek.
- Engedd el – mondta a vízfordó szerzetesnek, de csak tréfált.

54. A másik part

Mikor az egypartú folyóhoz értek, egy tanítvány elábrándozott:

- Hol lehet a másik part?
- *Ez a másik part* – mondta a mester.

55. Korszakok

- A nők kora jó – mondta egyszer.
- Miből gondolod, mester? – kérdezték a tanítványok.
- Abból, hogy még nincs itt – felelt a bölcs.

56. Nagy az ég

Szikhek? Advaiták? Esszénusok? A mesternek mindenkire volt egy jó szava (amit még több jó szó követett).

- Nagy az ég, elférnek benne az istenek – szólott.
- És majd még mi is – tette hozzá kuncogva.

57. Vendéglátás

Ha kifogytak a teából, a vendégeket szútrákkal kínálta.

58. Gyűrű

Ha jógázott, újjáról lehúzta az akvamaringyűrűt.

- *Neki* már nincs hova fejlődnie – magyarázta.

59. Az egyetlen tanítás

– Aki majd megírja beszélgetéseinket, ostobább lesz egy szüette kerítéslécnél – mondta a mester. – Különböznének tudnák, hogy csak egy tanítás van, és azt fölösleges lejegyezni, hiszen mindenki ismeri.

A tanítványok nem merték megkérdezni, melyik az a tanítás.

60. Az oktalan erőfeszítésről

– Két kézzel húzzuk vissza a világot: ne menjen! Pedig ha elengednénk, kiderülne, hogy maradni akar – tanította a mester.

61. Mindig jókedvében

- Áldott szerencse, hogy az univerzumot mindig jókedvében találjuk – mondta a mester.
- Csak ritkán keressük – tette hozzá somolyogva.

62. Utolérni a teknőst

- Ki képes közületek utolérni egy vánszorgó teknőst? – kérdezte a mester.
- Minden tanítvány jelentkezett.
- És a teknős *békéjét*?
- A kezek lehanyatlottak.

63. A pocok éneke

- Ki az közületek, aki szebben énekel egy rekedt pocoknál? – kérdezte a mester.
- Minden tanítvány jelentkezett.
- Vajon a pockok is így gondolnák?
- A tanítványok ekkor megvilágosodtak.

64. Bambusz és elefánt

- Gondoljatok egy bambuszligeten átcsörtető elefántra – mondta a mester. – Most pedig legyetek az a pillangó, akinek röptét a csörtető elefánt sem zavarhatja meg.

65. Cseresznyevirágok

- Cseresznyevirágok hulltak az égből.
- De hol a fa? – csodálkoztak a tanítványok.
 - Valóban arra vágytok, hogy cseresznyefák hulljanak az égből? – mosolygott a mester.

66. A boldogságról

- Megfésülni egy patakot... – mormolta a mester –, az sem hiábavalóbb, mint ellenkezni a csivel vagy a pranával vagy a boldogsággal.

67. A szabadságról

- Hol találom a szabadságot? – kérdezte egy tanítvány.
- Isten akarata vagy – felelt a mester. – Kell ennél nagyobb szabadság?

68. Hongkongi emlék

– Egyszer különös hajó futott be az Illatos Kikötőbe – mesélte a mester. – Nem volt rajta se árbóc, se vitorla, se legénység. Nem volt fedélzete, és nem volt orra, és nem volt tatja. Nem is lehetett hajónak nevezni: inkább semminek tűnt. A legszebb semmi volt, amit valaha láttam!

69. Még ő sem

Ha a magnólia illatát érezte, a mester az ötödik évszakra gondolt. De még ő sem tudta elképzelni.

70. A tengerparton

Egy tanítvány mandalát rajzolt a fövénybe.

- Elmossa majd a dagály – figyelmeztette a mester.
 - A tengernek készítem ajándékba – bólintott az ifjú.
- A mester megölelte.

71. A pillanat

– Egyetlenegyszer sikerült *eléreznem* Istenig – vallotta be a mester. – De az a pillanat máig tart.

72. A zsarnok

- Mit tegyünk a zsarnokkal? – kérdezték kétségbeesve a tanítványok.
- Szeressétek – mondta csöndesen a mester.
- De nyomorba dönti a birodalmat!
- Ha gyűlölitek, azzal Isten országát is nyomorba dönti, a szívetekben – magyarázta a mester. – A zsarnokot kitessékelni a hatalomból: ez is a szeretet műve legyen.

73. Az angyal után

Egy ízben Ajeet Kaur vendégeskedett a kolostorban. Míg énekelt, a szerzeteseket mennyei öröm járta át. Mikor elhallgatott, egy angyal folytatta a dalt.
Készülj. Az angyal után te következél.

74. A vitorla

- Milyen örült elme szerelne vitorlát egy hídra? – kezdte a leckét a mester.
 - Nekem már eszembe jutott – merengett el egy tanítvány. – Olyan szép látvány volna!
- A mester elismerően bólintott, és befejezte az aznapi tanítást.

75. Egyetlen levegővel

– Isten egyetlen levegővel beszél el, ami a szívét nyomja. Ez a vallomás a világ – szólt a mester.

76. Az igazságról

- Az igazságot csak Isten ismeri – mondta a mester.
- És aki annyit tud, mint Ő? – okvetetlenkedett egy tanítvány.
- *Mind* annyit tudunk – korholta a mester.

77. Udvariasság

A mester teát főzött. Mind a nyolc égtájnak töltött belőle. Reggelre kiürültek a csészék.

78. Szeretni

- Mit jelent szeretni? – kérdezte egy tanítvány.
- Csak a szavak szorulnak rá, hogy jelentésük legyen. A szeretet: valóság – mondta a mester.

79. Séta

- Óva lépkedjete: Isten elméjében járunk – intette a mester a tanítványokat, bármerre sétáltak is.

80. Védák

- Aki a Védákból szavaknál többet olvas ki: okoskodással takarja el szeme elől a Magasztost – mondta a mester.

81. Eső

- Íme az egek mantrája – mutatott a mester az esőre.
Boldogabban áztak bőrig.

82. Kígyó az úton

- Kígyó tekergett át az úton. A mester térdre vetette magát, szemébe könnyek szöktek.
– Bocsásd meg, hogy félek tőled... – suttogta.

83. Békekötés

Harcokról hozott hírt a szél. Akkoriban a hold sarlója is finom mívű pengéként ragyogott a kolostor felett. Az apát unokahúga napok óta halogatta útját a Tealevelek Völgyébe. Hogy siettesse a dúlás végét, a mester lelki békét kötött magával.

84. A szavak kiismerése

– Mit tudsz mondani a szeretetről? – kérdezte a mester.

A tanítvány hallgatott.

– Helyes – örvendezett a bölcs.

85. Az álmok szelleme

Minden este, mielőtt nyugovóra tértek, a mester elmondta a Minden Titkok Imáját. Ezzel jelezte az álmok szellemének: jó szándékkal lépnek birodalmába.

86. Sárkányok

Sárkányok repültek át a kolostor felett. A tanítványok megrémültek. A mester is. Hogy nem találnak haza szegények.

87. Hangyák

– Ha egy fürjtojásból tündér kel ki: baleset vagy csoda? – kérdezte a mester.

– A költöző sárkányok vonulása vajon másik valóságot céloz? – folytatta.

– Mi a különbség egy angyal s az ikerhúga közt? – toldotta hozzá.

A szerzetesek hallgattak.

– Így kérdez a költészet – mondta a mester.

– És így válaszol a józan szív – szólt, s egy tanítványra mutatott, aki a leckével mit se törődve segítette éppen partra a pocsolyában evickélő hangyákat.

88. Szervedély és lemondás

– A Magasztos szereti a szervedélyt – mondta a mester. – De a lemondást is. Megfogluk az isten lábát ezzel az istennel!

89. Az igazról

– Honnan tudjuk valamiről, hogy igaz? – kérdezte egy tanítvány.

– Onnan, hogy tudjuk – felelt a mester.

90. Bíbor hattyúk

Ha a szenvedőkre gondolt, bíbor hattyúk úsztak a szemében. Szárnyuk alá kéredzkedtek a csillagok, de ettől csak még fényesebben ragyogott a nap.

91. A meglepett tanítvány

Buddha állt a kapuban.

– Jézusom! – kiáltott föl egy meglepett tanítvány.

– Úgyszólván – mosolygott a vendég.

92. A különbség illúziója

– Honnan a különbség az aszkézis és az ekstázis között? – kérdezte egy tanítvány.

– Mindig az elméd hasítja ketté az egyet – mondta a mester.

93. Hány igazság

– Hány igazság van? – kérdezték a tanítványok.

– Számtalan – mondta a mester.

– Ez azt jelenti: egy – tette hozzá.

– Más szavakkal: egy se – pontosított.

– De ezek csak becsült értékek – emelte föl ujját.

94. Áhítat

– Derű... Szeretet... Angyalok... Isten... – ábrándozott egy tanítvány.

– A teveitatók kvantumfizikája... – sóhajtott közbe vigyorogva a mester.

95. Híd és hajó

– Hát nem bolondság hajónak nevezni a megvilágosodott hidat? – kérdezte a mester.

Nem érkezett felelet, a szavak pironkodva hallgattak.

96. Szőlőszemek

– Amit a szőlőszemek látnak... – kezdte a mester.

– ...azt látnánk mi is, ha szőlőszemek volnánk – fejezte be egy tanulékony szerzetes.

97. Amit mindenki tud

– Van, amit mindenki tud – mondta a mester. – De nem tudom, mi az. Ki láthatna bele annyi fejbe?

98. Harminchat igaz ember

- Hol találok harminchat igaz embert? – kesergett a tanítvány.
- Légy te magad az egyik, úgy könnyebben fölismered a hasonszőrűeket – tanácsolta a mester.

99. Csak a harmadik

- Csak a harmadik szem nem pislog – mondta a mester, ha a valóság kettős természetéről kérdezték.

100. Száznolcszor

- Mester! Száznolcszor elmondtam a Szív-szútrát, mégsem érzem, hogy megvilágosodtam volna – panaszkodott egy tanítvány.
- A megvilágosodottság nem érzés, hanem állapot – mondta a mester. – Ne keresd. Maradj benne!

101. A Feledhetetlen

- A Feledhetetlenre is emlékezni kell – mondta a mester.
- Hogy meg ne feledkezzék rólunk? – kérdezte a legbölcsebb tanítvány.
- Hogy az emlékezés örömeben egygé válhassunk vele – igazította ki a mester.

102. A kíváncsi tengelic

Kíváncsi tengelic szállt a mester ablakába. Annyi ártatlan örömet hozott magával, hogy az ablaknak nem maradt választása: megvilágosodott.

103. Nyelvek

- Sok nyelven beszélni könnyű. De egy nyelven hallgatni! Életek során át tanuljuk ezt a leckét – mondta a mester.

104. Színeváltozás

- Ha játszanak a gyerekek, Isten pöttyös labdává alakul a kedvükért. *Így* szereti a Magasztos a világot – mondta a mester.

105. Ibolyák

Mikor a kolostorudvaron kifényeskedtek a földből az első ibolyák, a mester a napi tanítás helyett néma szépségükre mutatott.

106. Egyenesen a Magasztostól

– A madár nem tud megtanítani repülni. A tenger nem tud megtanítani úszni. A kert nem tud megtanítani virágozni. Ezért kell leckét vennünk egyenesen a Magasztostól – tanította a mester.

107. Ablakok

– Hajnalban megvilágosodik minden ablak – mondta a mester, ha a nirvánába vezető ösvényről faggatták.

– Hajnalt kereső ablak a vándor szív – tette hozzá.

– *Pedig sosincs éjszaka* – fejezte be.

108. Az utolsó tanítvány

– A szív izgágán dobog, amíg csak él. De békés mozdulatlanúságba simul, mihelyt megérkezett a halhatatlanságba – dobogta a mester utolsó tanítása.

Megjelent a Bárka 2019/1-es számában:

<http://www.barkaonline.hu/szepirodalom/18-versek/6666-halmi-tamas--az-egypartu-folyo>